

Van Heekplein.

Nieuw Enschede presenteert zich aan BNSP

Enschede herstelt zich langzaam van de vuurwerkram্প van 13 mei 2000 die de wijk Roombeek in een klap van de kaart veegde. Na de algemene goedkeuring van het plan voor de herbouw van Roombeek van architect Pi de Bruijn is de schop de grond ingegaan. De onorthodoxe aanpak met heel veel praten en maar liefst vijftig procent particulier opdrachtgeverschap, lokte zeventig BNSP-leden op 24 november naar Enschede. Daar werden ze bijgepraat door verantwoordelijk wethouder Roelof Bleker, Peter Kuenzli, tot voor kort projectdirecteur en Bernard Colenbrander, architectuurhistoricus en de 'officiële geschiedschrijver' van Roombeek.

Onder het motto 'Enschede, verrassend stedelijk' is de twaalfde stad van het land (154.000 inwoners) uit zijn schulp gekropen. De stad is geen suffe provinciestad maar wil een groot gebied verzorgen, inclusief een stuk Duitsland richting Gronau. Die ambities zijn vertaald in de aanpak van het stadscentrum en Roombeek, maar ook in het achterliggende ruimtelijke orderingsbeleid. Volgens wethouder Bleker is de charme van Enschede zijn diversiteit. In de welstandsnota zijn maar liefst 21 identiteiten beschreven. De huidige vernieuwing van Enschede mag niet leiden tot vermindering van die diversiteit, al

moet de prettige chaos van gebouwen wel wat geordend worden. Dat gebeurt via een gids voor ruimtelijke kwaliteit die het evenwicht moet bewaken tussen vernieuwen en het respecteren van de erfenis van de textielbaronnen. Net als veel andere steden wil Enschede zijn economische positie versterken en de participatie van zijn inwoners verhogen. Er moeten meer mensen met hogere inkomens in de stad komen wonen. Daarvoor is onder meer een hoogbouwvisie geformuleerd en worden in drie gebieden binnen de centrumgrenzen torens van meer dan tachtig meter gebouwd.

Net buiten dat centrum ligt de kale vlakte van Roombeek, met in het midden het informatiecentrum Roombeek. Wie Roombeek betreedt, betreedt een andere wereld. Slechts een paar oude gebouwen staan er nog temidden van een woestenis, als stille getuigen van de verschrikkelijke geschiedenis. Aan de rand van het terrein verrijzen schoorvoetend nieuwe panden. Verschillende typen huizen op vrije kavels, splinter-nieuwe traditionele arbeidershuizen in een rijtje maar ook appartementen boven winkels. Het is een vorm van stedenbouw die je niet veel tegenkomt: een sterke functiemenging, uitzonder-

lijk veel particulier opdrachtgeverschap en weinig massale bouwplannen. Deze stedenbouw is het gevolg van de manier waarop de plannen voor de nieuwe wijk zijn ontstaan: niet op een maagdelijk stuk wit papier maar op een stuk grond met historisch gegroeide waterlopen en industriële spoorlijnen – waar veel mensen hun voetsporen hebben liggen.

Polderbenadering

Bij de forse maquette in het informatiecentrum vertelt Peter Kuenzli over zijn werk van de afgelopen jaren, de planvorming voor een nieuwe wijk. Het centrale woord van het project Roombeek is 'procesmanagement'. Van meet af aan was duidelijk dat het vertrouwen van de bewoners in de gemeente enorm was geschaad. Alles op alles moest worden gezet om dat vertrouwen terug te winnen. Vanaf dag één is de gemeente daarom zeer omzichtig omgegaan met de gevoelens van de bewoners. Dat vroeg om een uitgebreide polderbenadering: praten, praten en nog eens praten. Niet door de gemeente zelf, maar door een aparte projectorganisatie met een groot mandaat om toezeggingen te doen. De gemeente bleef op afstand. Slechts één wethouder werd verantwoordelijk gesteld voor de gehele wederopbouw, gecontroleerd door één raadscommissie. Kuenzli in zijn terugblik: 'Door de wederopbouw na de ramp organisatorisch direct te scheiden van de nazorg en de schadeafhandeling, werden we niet belast met een hypotheek van die moeilijke nazorg. Die organisatie had alle middelen en instrumenten. We konden beloftes doen en direct doorrekenen hoeveel die zouden kosten.'

Kuenzli en architect Pi de Bruijn staken veel tijd in het verkrijgen van een zo breed mogelijk draagvlak voor het programma van eisen. 'We hebben zoveel mogelijk geluisterd naar de wensen van de bewoners. Ze konden zelfs terugkeren op precies dezelfde plek als waar ze gewoond hebben. Er is zoveel gepraat dat toen de bewoners over de structuurvisie stemden, we precies wisten wie er zouden tegenstemmen en waarom. Gelukkig werd het plan bijna unaniem aangenomen, ook door de gemeenteraad. Uiteindelijk heeft dit uitgebreide voortraject er wel voor gezorgd dat de uitvoering snel ter hand

Roombeek.

kan worden genomen. De totale duur van het project komt overeen met andere projecten van deze omvang.' De totstandkoming van Roombeek wijkt op veel punten af van de meeste Nederlandse nieuwbouwwijken. Daarvoor moest de projectorganisatie wel de nodige bureaucratische bolwerken en belangen slechten, maar doordat het een uitzonderlijke situatie was konden veel 'onmogelijke' dingen, zoals verkavelen in villawoningen, lintbebouwing en stadsstraten, een sterke mening van wonen en werken en de keuze voor vijftig procent particulier opdrachtgeverschap. Zeker dit laatste zorgde voor veel ongeloof. 'We hebben gelijk gekregen met deze aanpak', lacht Kuenzli. 'De kavels gingen als warme broodjes van de hand, inclusief stukken van een half miljoen, ondanks dat de markt tegenzat. Voorwaarde is wel dat je je hele proces erop aanpast.'

Geschiedschrijving

Na het enthousiaste verhaal van Peter Kuenzli vertelde Bernard Colenbrander over zijn wederwaardigheden als officiële gemeentelijke geschiedschrijver van de wederopbouw. Door zijn interviews met bewoners, planners en bestuurders krijgt het plan veel meer reliëf als een product van mensen die samen de schouders zetten onder hun vernielde wijk. Colenbrander omschrijft zijn werk als 'opschrijven wat je ziet'. Op dit moment komt dat neer op het becommentariëren van het stedenbouwkundig plan en het proces. Zijn oordeel daarover is lovend, evenals over het werk van Pi de Bruijn, wethouder Bleker en Peter Kuenzli. Vooral vanwege hun bereidheid om verder te denken dan de grenzen van het project en niet direct te denken in termen van geld.

Inmiddels zijn er twee boeken van Colenbrander over de spelers en het proces verschenen bij uitgeverij 010. Het derde verschijnt binnenkort.

Stadscentrum

Roombeek stond centraal in het middagprogramma. Eerder op de dag was de blik gericht op de ontwikkeling van Enschede in het algemeen en het splinternieuwe stadscentrum in het bijzonder. Ook daar grote architectuurnamen:

Peter Kuenzli.

Jo Coenen, Pi de Bruijn, Kees Rijnboutt en West 8. Het resultaat is een modern, oer-Nederlands winkelcentrum met traditionele ingrediënten zoals de Bijenkorf en V&D.

In twee groepen trokken de BNSP-leden door de binnenstad onder leiding van stedenbouwkundige Ypkje Grimm en Rob de Redelijkheid, clustermanager Ruimtelijke Ontwikkeling. Opvallend was vooral het 'weggewerkte blik' in de ondergrondse parkeergarages onder

het enorme open plein en inpandige laad- en losruimtes voor vrachtwagen. Het geeft het centrum een toegankelijke sfeer waar wonen en bedrijvigheid goed samen kunnen gaan. Opvallend wel de leegstand van winkelpanden in de 'oude' winkelstraten.

Peter Vli